

Anormal Varlık¹

W. H. Auden

Çeviri: Gizem Atlı

Cioran'ın *Zamana Düşüş*² kitabı iki, belki daha fazla şekilde okunabilir. Bana göre okunmalıdır da. Bir, günümüz Yeremya peygamberinin (bu noktada, Cioran'ın bir Yunan Ortodoks papazının oğlu olması elbette ki hiç şaşırtıcı değildir) insanın kendi hayatında yol açtığı karışıklığın tutkulu bir beyanı olan ve papazın biyolojiden ziyade teoloji ile daha iyi açıklandığını söylediği *Cennetten Kovulma* anlatısı ile ilgili bir vaazını dinliyormuşçasına ciddi bir havada okunabilir.

Böylesi bir vaazı dinlerken kişi doğal olarak biraz abartı bekler. Uyuşukluğumuz ve bizi tatmin eden hülyalarımız tarafından harekete geçiriliyorsak resim mümkün olduğunca siyaha boyanmalıdır. Papaz der ki, insan her şeyi karmaşıklaştıran “bir hadise, mevzu dışı söz, yolunu yitirmiş kimse, oyunbozan, serseri ve habistir.” Farkındalık başa beladır, “köhneliğin timsalidir.” Bilgi başa beladır: “İnsan sapkınlık ve yolsuzluk ile damgalanmış bilme arzusuna boyun eğdikçe herhangi bir gerçekliğe tutunmakta aciz hale gelir.” Dil başa beladır: “[İnsanın] hâlâ kelimelerle işi varsa o, hayatın kutsal kaynaklarına asla yaklaşamayacaktır.”

Ancak papaz, Cioran'nın da farkında olduğundan emin olduğum, vaaz ettiklerini kendi hayatına uygulayamadığı anormal bir konumdadır. Bilinci kınaması için önce dinleyicilerinin bilinçli zihinlerine hitap etmesi; bilgiyi kınaması için onun kötücül olduğunu bildiğini iddia etmesi; dili kınaması için ise kelimeleri kullanması gerekir. Chesterton der ki, “Eğer ilahi bir varlığın düştüğü doğru değilse, o hâlde kişi sadece hayvanlardan birinin aklını tamamen terk ettiğini söyleyebilir.” Yani insanı anlamak için kişi onun deliliğini paylaşmalıdır. Cioran seleflerinden biri olan Nietzsche'den söz eder: “Hastalığımızın teşhisini meczup, daha kirli ve bizden daha yaralı olana, kendi hezeyanımızın bariz bir delisine, müjdecisine ve tiplemesine borçluyuz.”

Ne var ki, normal standartlara göre Cioran akli başındadır. Bende bir deli olduğu izlenimini uyandıran şeyleri sadece zaman zaman söyler. Bir manişist olduğuna inanmıyorum ama bazen öyleymiş gibi yorumlar yapar. Tıpkı Tanrı'nın evreni yaratırken yok olduğunu ileri sürdüğü veya şunu beyan ettiği zamanlardaki gibi: “Eğer gerçekten varsa, kimse bu ölümcül yaradan, doğmuş olmanın verdiği hastalıktan kurtulamaz.” Sonrasında der ki, takdir edilmek her insanın gönlünde yatan bir arzu olsa da, ki bu tamamen doğrudur, hepimiz bunu itiraf etmekten utanç duyarız, ki bu haklı nedenlerimizden ötürü takdir edilmek istiyor olsak bile elbette yanlıştır. Bir yazara ait olan bu gözlemi oldukça tuhaf bulduğumu

¹ **Orijinal Kaynak:** Auden, W. Hugh. (1971, January 28). “The Anomalous Creature” *The New York Review of Books*, **Link:** <https://www.nybooks.com/articles/1971/01/28/the-anomalous-creature/>

Atıf Şekli: Auden, W. Hugh. (2020, Ağustos 28). “Anormal Varlık”, Çev. Gizem Atlı. *sosyalbilimler.org*, **Link:** <https://sosyalbilimler.org/anormal-varlik-cioran>

² Türkçesi: Cioran, Emil Michel. (2020). *Zamana Düşüş*, Çev. Haldun Bayrı, İstanbul: Metis Yayıncılık.

söylemeliyim.

Belli bir üne kavuşmuş yazar nihayetinde bundan mustarip değildir, her ne kadar kısıtlayıcı olsa da tanınip anlaşılmanın ve bir halka sahip olmanın verdiği rahatsızlığa katlanır. Az tanınmışlığın kollarında tembel tembel yatan arkadaşlarına imrenir, onları oradan çekip çıkarmak için elinden geleni yapar... “Yaz! Yayınla!” diye öfkeyle ısrar eder.

Bir yazar yanlış nedenlerden ötürü takdir edildiği veya hor görüldüğü hissinden mustarip olabilir ama her yazar okunmayı umut eder. Eğer kendisinin de belirttiği gibi Cioran gerçekten bu kadar acı çekmişse yazdıklarını ya hiç yayımlamazdı ya da onları anonim bir şekilde yayımlardı. O hâlde ben, kendimden ve tanıdığım yazarlardan yola çıkarak diyebilirim ki bizlerin en giz ve utanç veren arzusu yaşayan tek yazar olma isteğidir: Rakiplerimizi cesaretlendirmek, dileyeceğimiz son şeydir.

Yine de Cioran çoğu zaman etkileyebiliyor beni. Harekete geçmemizi sağlayan inançlarımız olmadan yaşayamayacağımız söylemi gibi onun güven veya inanç, şüphe ve inkâr zihinsel üçlüsü üzerine söylediği büyüleyici şeyler var.

Akli dengesini önemseyen herkes bazı gerekli temel batıl inançlara saldırmaktan kaçınır. Bu, düşünebilmek için hayati bir gerekliliktir. Koruyacak herhangi bir şeyi bulunmayan, kesinliğin sürecine bağlı sırlara ya da yasaklara saygısı olmayan şüpheci tarafından hakir görülür.

Kuşkuculuk reflekslerimize, iştahımıza ve iç güdülerimize karşıdır. Varlığın bir önyargı olduğunu söyler. Varolan ve kendini zaman içinde belli eden her şey gösterilemezliğe ve doğrulanamazlığa dayandığından, kendimizden daha yaşlı olan bu önyargı, insan ve yaşamı aşar, saldırılarımıza direnir, mantığa ve kanıtlara dayanır.

Cioran, beyan etme ya da inanma gücü “çoğunluğun, neredeyse insanların tümünün bunu sürdürece kadar iyi şansa sahip olduğu barbarlığın derininden gelir...” der.

“Barbarlık” kavramının belli ki önemi var ama bunu kullanmasının nedeninin başka bir şey olabileceğinden de şüpheleniyorum. Cioran, Fransızca dilinden yazan bir yazar ve İngilizcedeki “common sense” (sağduyu) kelimesinin Fransızca’da bir karşılığı yoktur. (“Bon sense” aynı anlamı vermez.)

Cioran iki tür kuşkucu olan “saf” kuşkucu ya da değilleyici (negator) ve şüpheci arasında ayırım yapar. Değilleyici, gerçeğin peşinde değildir. Amacı sonsuz bir sorgulamadır ve nadiren inkar eyleminden şüphe duyar. Diğer yandan şüpheci, şüphenin doğruluğunu sıkça sorgular.

Şüphecin dramı değilleyiciden daha büyüktür çünkü amaçsız yaşamak kötü bir amaç için yaşamaktan daha zordur.

Sadece içimizdeki “barbar” yaratıcı düşünme yetisine sahiptir.

Zihnin doğal hareketini takip ettiğimiz ve yansıma ile yaşam ve kendimizi aynı seviyeye koyduğumuz sürece düşündüğümüzü sanamayız. Sandığımız vakit fikirlerimiz birbirleriyle çatışır, boş bir bilinçte birbirlerini etkisiz hale getirir. Üretmek, yaratmak, farklılığın yalanını, çoğunluğun aldatıcı karakterini

algılamama cesaretine veya şansına sahip olmaktır. Yanılsama verimlidir, tek başına yaratır. Dünyanın yüzeyinde parıldayan, ilginç diye adlandırdığımız her şey sarhoşluk ve cehalet meyvesidir.

Çeşitliliğin neden bir yalan olması gerektiğini anlamadığımı itiraf etmeliyim ama galiba temel fikri anlıyorum.

Cioran'ı gerçek bir papaz olarak görmek onu okumanın tek yolu değildir. O aynı zamanda, kelimelerle oynamaktan keyif alan bir dil ustası gibi eğlenceli bir şekilde de okunabilir. Charles Newman zekice girişlerinin birinde Cioran'ı vecizden yakalamak ve onu "bir tür Gallic Oscar Wilde'a dönüştürmek" için baştan çıkarma hakkında konuşur. Onun basitçe bu olmadığını fark edebilmekse bence onu okumanın mükemmel, meşru bir yoludur.

Tüm kitaplarının otobiyografik olduğunu söylemesine rağmen hiçbir yazar ondan daha az "günah çıkarmamıştır". Sağlıklı bir insanın daimi bir hayal kırıklığı olduğunu söyler bizlere, bense kendi sağlığının iyi olduğundan şüpheliyim. İyi olduğunu umuyorum çünkü aksi takdirde kendi deyimiyse kendini bir tür sadist ilan etmiş olur. "Keşke birilerine yağ çeken insanlar hep etrafta bulunsaydı, psikiyatristler işlerinden olurdu," der. Ancak ben onun iki şey için de hiç çaba göstermediğine eminim. Tıpkı hayvanlar gibi haşarat içinde olsaydık ve ahır kokusu üzerimize sinseydi daha iyi olurduk diye belirtir. Bu noktada onun hiç banyo yapmadığına şaşırmalıyım sanırım.

Berraklığı kınar:

Farkındalık berraklık değildir. Farkındalık, insanların tekelidir, bilincin kudemini temsil eder: bu mutlaka bilincin bilincidir ve eğer hayvanlardan farkımızı görmek istiyorsak sadece berraklık övülmeli ve suçlanmalıdır.

Ancak bu iki cümle için veya Cioran tarafından yazılan herhangi bir cümle için kişinin ilk fark ettiği şey onların ne kadar da "berrak" olduğudur. Kişi Hegel veya Heidegger okuduğunda sıklıkla karşılaştığı gibi onu okurken "Ne demek istiyor?" dedirten, hayrete düşürecek cümlelerle karşılaşmaz. Son savaştan beri ortaya çıkan ve Fransızca dilinde yazan yazarlardan en ilginç olanları benim için Cioran ve M. Malcolm de Chazal'dır. Her ikisi de vecize eden beni neşelendiren edebi araçlardır. Mesela,

Sebzeye gıpta etmeyen insanlık dramını özler.

ya da,

Yarıştan çekilmek mi? Bu, kişinin hiçbir zaman insan olmaktan pişmanlık duyduğu zamanki kadar insan olmadığını unutabilmesi için yaptığı bir şey olurdu.

cümleleri gibi.

Kısacası, hüznü hissettirmek dışında her şeyi hissetmemi sağlıyorlar onlar. "Aferin! Aferin!" diyorum bu yüzden.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler alanında çalışma yürüten her bireyin yararlanmasına veya katkı sunmasına açık akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi

almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da [@sosbilorg](https://twitter.com/sosbilorg) kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten aboneliği olarak, her pazar günü, o hafta içinde sosyalbilimler.org'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

Aynı zamanda yayımlanan çalışmaların size WhatsApp üzerinden gönderilmesini talep ederseniz sosyalbilimler.org/whatsapp linki üzerinden "**Sosyal Bilimler WhatsApp Grubu**"na katılabilirsiniz.